

Ed. 174. Frumvarp til laga [82. mál]

um breyting á lögum nr. 51 10. júní 1964, um tekjustofna sveitarfélaga.

(Lagt fyrir Alþingi á 88. löggjafarþingi, 1967.)

1. gr.

9. gr. laganna orðist svo.

Aðstöðugjald skal miða við rekstrarútgjöld næstliðið almanaksár samkvæmt ákvæðum skattalaga, þar með taldar fyrningar, vöru- og efnisnotkun.

Aldrei skal reikna aðstöðugjald af hærri uphæð en sem nemi brúttótekjum.

Hafi gjaldandi með höndum fjölþættan atvinnurekstur og verðmæti eru flutt milli atvinnurekstrarþátta, þá skal telja verðmæti, sem þannig eru flutt, til brúttótekna hjá þeim þætti atvinnurekstrarins, sem af hendi lætur, en til aðstöðugjalds-skyldra rekstrarútgjalda hjá þeim þætti, sem á móti tekur.

Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um álagningu gjaldsins.

2. gr.

Síðasta málsgrein 31. gr. orðist svo:

Útsvör s. 1. árs skulu einnig dregin frá hreinum tekjum, ef þau hafa verið greidd að fullu fyrir áramót næst á undan niðurjöfnun. Hafi gjalddagar samkvæmt a-lið 47. gr. verið ákveðnir, gildir regla þessi því aðeins, að jafnframt hafi verið gerð full skil á fyrirframgreiðslu eigi síðar en 30. júní álagningarárið. Sé innheimta gjalda til ríkis og sveitarfélags sameiginleg samkvæmt ákvæðum laga nr. 68 27. apríl 1962, um heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda, er það enn fremur skilyrði, að öll gjaldfallin, opinber gjöld, sem hin sameiginlega innheimta tekur til, séu að fullu greidd fyrir ofangreind tímamörk.

3. gr.

B-liður 32. gr. orðist svo:

Af hreinum eignum skal greiða eignautsvar, lagt á eftir sömu reglum og gilda um álagningu eignarskatts, samkvæmt 26. gr. laga nr. 90 7. okt. 1965.

4. gr.

Í stað orðanna: „1962—1967“ í e-lið ákvæða til bráðabirgða komi orðin: „1968—1973“.

5. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt fellur úr gildi 2. málsliður 1. mgr. 31. gr. laga nr. 51 10. júní 1964, um tekjustofna sveitarfélaga, sbr. lög nr. 67 21. maí 1965, um breyting á þeim lögum, sjá 2. málslið 2. gr. þeirra laga.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp það, sem hér liggur fyrir, er flutt samkvæmt eindreginni ósk stjórnar Sambands íslenskra sveitarfélaga.

Efni frumvarpsins er í stuttu máli þetta:

1. Skýrari ákvæði um aðstöðugjaldsstofn í samræmi við þá framkvæmd álagningar skattayfirvalda sem tíðkæpt hefur. Breytingin er nauðsynleg vegna nýgengins Hæstaréttardóms.
2. Að útsvör verði aðeins frádráttarbær, ef helmingur þeirra er greiddur fyrir 1. júlí ár hvert og hinn helmingurinn fyrir árslok. Samkvæmt núgildandi ákvæðum eru þau dregin frá tekjum, ef þau eru aðeins greidd að fullu fyrir áramót.
3. Að samræma álagningu eignautsvara álagningu eignarskatts, svo að eignautsvar verði jafnhátt og eignarskattur. Vegna þeirrar hækkunar, sem nú er áformuð á eignarskatti, verður hér um að ræða möguleika á nokkurri tekjuhækkun hjá kaupstöðum og kaupúnahreppum.
4. Framlengd verði heimild til að vika frá ákvæðum skattalaga um frádrátt vegna tekna, sem eiginkona aflar, um tapfrádrátt á milli ára, um gjafir til menningarmála o. fl., um sjómannafrádrátt og um varasjóðsfrádrátt. Í e-lið bráðabirgða-ákvæða er þessi heimild og gildir hún til ársloka 1967. Nú er lagt til að heimildin gildi áfram árin 1968—1973.

Að öðru leyti vísast til athugasemda við einstakar greinar, sem hér fara á eftir.

Um 1. gr.

Skattayfirvöld hafa talið, að þegar verðmæti eru flutt milli þátta í fjölþættum atvinnurekstri hjá sama aðila, þá skuli þau teljast til brúttótekna hjá þeim, sem af hendi lætur, en til aðstöðugjaldsskyldra rekstrarútgjalda hjá þeim þætti atvinnurekstrarins, er á móti þeim tekur. Í rökstuðningi ríkisskattanefndar varðandi þessa framkvæmd skattayfirvalda segir svo:

„Rétt virðist að líta svo á, þegar um er að ræða atvinnurekstur hjá sama aðila, sem í eðli sínu er tvíþættur eða margþættur, skapist sjálfstæður aðstöðugjaldsstofn hjá hverjum atvinnuþætti fyrir sig, þar með talið andvirði millifluttra verðmæta milli hinna ýmsu atvinnuþátta. Slíkur milliflutningur skapi því aðstöðugjaldsstofn, sem vörukaup eða efniskaup hjá þeim þætti atvinnurekstrarins, sem móttækur vöruna eða efnið. Að öðrum kosti myndi tvíþættur eða margþættur atvinnurekstur greiða minna fyrir sömu aðstöðu en ef hver þáttur hans væri rekinn af sjálfstæðum aðila, og þar með væri gjaldendum mismunandi. Í þessu sambandi má taka sem dæmi aðila, sem rekur fiskiskip og jafnframt frystihús eða vinnslustöð fyrir fiskafurðir. Aðstöðugjaldsstofn af fiskiskipinu yrði rekstrarkostnaður þess. Eigandi frystihússins eða vinnslustöðvarinnar yrði því að reikna andvirði móttækisins afla úr eigin fiskiskipi til tekna hjá því, en til gjalda, sem hráefniskaup hjá frystihúsinu eða vinnslustöðinni. Sama myndi og gilda um t. d. andvirði millifluttra vara eða hráefni milli sítunarverksmiðju og skóverksmiðju, milli skóverzlunar og skóverzlunar, milli ullarverksmiðju og saumastofu eða fataverksmiðju, og frá þeim til heildsölu eða smásöluverzlunar, milli prentunar bóka og tímarita og bóka- eða tímaritaútgáfunnar og þaðan til verzlunarinnar eða áskrifenda, milli húsgagnaverkstæðis- eða verksmiðju til smásöluverzlunar o. s. frv.“

Dómstólar hafa nú talið, að lagaheimild skorti, til að leggja aðstöðugjald á slík rekstrarútgjöld í fjölþættum atvinnurekstri. Er því nauðsynlegt að afla beinnar lagaheimildar til álagningar aðstöðugjalda, þegar um er að ræða fjölþættan atvinnurekstur.

Um 2. gr.

Í grein þessari er gert ráð fyrir tveimur breytingum frá gildandi ákvæðum laga um frádrátt útsvara frá útsvarsskyldum tekjum næsta árs á eftir.

Í fyrsta lagi er gert ráð fyrir þeirri reglu, að útsvör síðast liðins árs komi því aðeins til frádráttar við álagningu útsvara, að tilskilinni fyrirframgreiðslu útsvara samkvæmt a-lið 47. gr. laganna verði lokið fyrir 30. júní álagningarárið jafnframt því sem útsvarið sé að fullu greitt fyrir árslok. Samkvæmt núgildandi ákvæðum laga er útsvar frádráttarbært, ef það er að fullu greitt fyrir árslok og njóta því þeir gjaldendur, sem draga greiðslur til síðasta dags ársins sömu kjara og þeir, sem greiða útsvar reglulega á gjalddögum alls ársins.

Þetta nýmæli mundi væntanlega leiðrétta nokkuð þetta misrétti og að auki mundi reglan flýta útsvarsinnheimtu sveitarfélaga og þannig leysa að verulegu leyti úr þeim tímabundnu greiðsluörðugleikum, sem mörg sveitarfélög eiga árlega við að stríða á miðju sumri.

Síðari breytingin tekur einungis til þeirra staða, þar sem notuð hefur verið heimild 1. gr. laga nr. 68 frá 27. apríl 1962 og innheimta opinberra gjalda er sameiginleg. Í Reykjavík hefur þetta fyrirkomulag verið síðan 1. september 1962 og þykir hafa gefið góða raun. Má ætla, að hliðstæður háttur verði víðar tekinn upp við innheimtu opinberra gjalda.

Sameiginleg innheimta er því aðeins raunhæf, að innheimtufé sé skipt milli hinna einstöku gjaldaliða hlutfallslega eftir hlutdeild hvers þeirra í heildarfjárhæð álagðra gjalda samanlagt.

Enda þótt sveitarsjóður fái samkvæmt þessum reglum ekki fulla greiðslu útsvars hjá hverjum einstökum gjaldanda, fyrr en gjaldandinn hefur greitt að fullu öll þau gjöld, sem á hann eru lögð sameiginlega, hefur þótt óvarlegt að skýra gildandi lög á annan veg en þann, að gjaldandinn ætti rétt á útsvarsfrádrætti, þegar hann hefur greitt af hinum sameiginlegu gjöldum fjárhæð, sem er jafnhá útsvari eða hærri. Hefur þessi framkvæmd verið höfð á í Reykjavík frá þeim tíma, er innheimta opinberra gjalda var sameinuð þar. Þykir rétt að setja nú í lögum skýrt ákvæði, sem tryggir þeim sveitarfélögum, er notað hafa og nota vilja heimild laga nr. 68/1962 til sameiginlegrar innheimtu, sömu aðstöðu og hinum, sem ekki hafa samið um þetta innheimtukerfi.

Í samræmi við breytingu þá, sem getið var hér að framan, skal gjaldandi enn fremur hafa verið skuldlaus hinn 30. júní til þess að njóta frádráttar á greiddu útsvari við álagningu næsta ár á eftir.

Um 3. gr.

Samkvæmt 31. gr. laganna skal miða eignauðsvar við eign samkvæmt skattskrá. Nú hefur verið lagt fyrir Alþingi frumvarp til laga um breyting á ákvæðum um eignarskatt, sem gerir ráð fyrir því, að virðing fasteigna til eignarskatts skuli vera nífalt fasteignamatsverð en þó aðeins 4.5 falt fasteignamatsverð á bújörðum með tilheyrandi íbúðarhúsum, peningshúsum og mannvirkjum þar. Þar eð fasteignamat er nú aðeins þrefaldað til eignauðsvars, sbr. 2. gr. laga nr. 67/1965 hækkar eign til eignauðsvars mjög verulega samkvæmt lögnum og þar af leiðandi eignauðsvörin. Í téðu frumvarpi um breytingu á lögnum um eignarskatt, er lagt til að skattlaus eign hækki úr 100 þús. krónum í 200 þús. krónur og dregur það verulega úr hækkun eignarskattsins, sem annars yrði að óbreyttum skattstigum. Til samræmis þykir nauðsyn bera til þess að breyta skattstigum, sem nú gilda til eignauðsvars. Með ákvæðum þessarar greinar er því lagt til, að eignauðsvar verði hið sama og eignarskattur.

Af þessu leiðir verulega hækkun eignauðsvaranna í kaupstöðum og kauptúnum, sem eftir atvikum er rétt að lögfesta, þar eð nýgerð gengislækkun leiðir af sér útgjaldahækkun sveitarfélaga, sem nauðsynlegt er að mæta með auknum tekjum þeim til handa. Hækkun eignauðsvaranna er spor í þá átt. Í sveitahreppunum verður ekki um að ræða teljandi tekjuhækkun af þessum ástæðum þar eð breytingin á skattstigunum vegur á móti þeirri 50% hækkun virðingarverðs fasteignanna, sem lagabreytingar þessar hafa í för með sér. Á það má hinsvegar benda, að tekjuútsvör í sveitahreppum eru yfirleitt ekki svo há, að nokkur hækkun á þeim vegna fyrrsjáanlegrar útgjaldaaukningar getur naumast talizt varhugaverð.

Um 4. gr.

Þarfnast ekki skýringa, sbr. framanritað.

Um 5. gr.

Þarfnast ekki skýringa.